

deželah širiti se, v teh rečeh le nič več ne, ali še manj od kmeta razumé.

Slovence k umnimu kmetijstvu spodbosti, de bi bolj rastlo, več in lepšiga sadu in dobička dajalo, jim hočemo nekoliko kmetijske kemije v kratkih sestavkih od časa do časa po „Novicah“ ponuditi. Upamo pa, de tudi drugi obertniki in mnogi rokodelci ne bodo, naše spiske bereč, svojiga časa zgubili. —

(Dalje sledi.)

Pridelki pretečeniga leta v raznih deželah po celi Evropi.

Kér vemo, de bomo bravam Novic vstregli, če jim oznanimo poljske pridelke pretečeniga leta, jim podamo tukaj občni pregled lanske letine po celi Evropi: Na Angležkim je bila srednja letina; na Irskim je bilo pa hudo leto, posebno za korún (krompir); skoraj ravno tako je po Belgijanski in Olandežki deželi bilo. Na Francozkim so z letino zadovoljni, le semtertje korún boleha; na Španskim in Laškim je bila srednja letina; ravno taka tudi v raznih deželah našiga Cesarstva in na Ogerskim, desiravno kupčevavei od slabe letine pripovedujejo; na severnim Poljskim se lakote bojé, v južnojutrovih krajih ravno tega kraljestva pa se večidel dobre letine veselijo. Na Nemškem v Badeni, na Švabskim in v Rajniških deželah so žita precej pridelali, korúna pa grozno malo; v severnih krajih Nemškiga je pa bila sploh slaba letina, na Šlezkim srednja. V južnih krajih Rusovskiga tožijo čez slabo letino; boljši se je obnesla v severnih krajih tega cesarstva, korún je zdrav, pa so ga le malo pridelali. V Švecii je oostro prepovedano, korúna iz dežele na prodaj peljati, zato kér ga jim zlo pomanjkuje. Na Gerškim je bila slaba letina, v knežijah poleg Donave je tudi ne hvalijo. (Oesterr. Lloyd.)

Dopisi iz raznih krajev. *)

Od štajarsko-krajnske meje 27. Grudna 1845.

Ko željite zvediti, kakošna de je na Štajarskim z korúnami: Vam oznanim, de dobra; nihče bi mende po našim Slovenskim ne vedil, de mu nevarnost proti, ko bi nam tega Novine žolostno ne glasile. Je vse, kakor druge léta. De od nekaj tistim gnije, ki ga poprej kopajo, kakor popolnoma zrelega, ali pa dokler je še zrak gorák zunaj hramov in po hramih, kaj takiga si je morebiti tudi letas kdo naključil; slišati pa ni clo clo nobeniga glasa od gnjilobe; se je berž kako drugo leto kaj takiga slišalo. Bog ga na zemlji obvari; kaj bi počeli, ko bi nam ta poglavitna hrana zginila!

Kakó je to, de beseda „korún“ še komu ne dopade? Bi tudi ne bil mislil, de bi se nad njo kdo spotaknil; Štajarcam mislim, de je vsim od kraja po volji. Ni ni najdena, ali v Rovtah skovana: po Štajarskim je toliko hiš, pri katerih se pravi „pri Korúnu.“ Gotovo, de so mogli naši spredniki podzemeljsko sadje, ki je divjiga več baž podolgovatiga, butičastiga brez skončave v tenko korenino — korún, korunje imenovati, kar je takošnemu sadju čisto primérjeno, ako na skončavni zlog „ún“ pogledamo; drugači bi se ne moglo najti, od kod de so takošni priimki v starih bukvah po grajšinah in farovžih zaznamovani. Mnogi se še dan današen takó piše, v šalih tudi čerstvimu, pa majhinimu dobro pod-

*) Častitljivi pisatelji so nam s pričujočimi dopisi močno vstregli. Če nam bodo dragi prijatli iz raznih krajev slovenskih dežel poredama za Novice kaj pošiljali, bodo one ime slovenskiga časopisa čedalje bolj zaslužile in od dne do dne svoj namen bolj spolnovale: podučenje v kmetijstvu in rokodelstvu, omikanje slovenskigajezika in naroda. Vredništvo.

stavljenimu možaku brez vse zamére takó rečejo. — Ko je tedej ta dober sad v naš kraj prišel, mu je gotovo tisti narbolji primérjeno ime dal, ki ga je korún imenoval. Pa brezbrojno (collective) menim, bi se moglo reči korunje; in le zernje posamezno ali odstétiga broja korún.

S.

Iz Radgone 29. Grudna 1845.

Vi želite zvediti, ali se kje na Štajarskim gnjiloba krompirja kaže. Na to vprašanje Vam odgovorim, da se je pri nas krompirja obilno perdelalo, in to lepiga in zdraviga. Gnjloba se nikjer ne kaže. Pri nas zamore kmet z letašnjim letam zadovoljen biti. Pšenice in erži je sicer menj, ali zató ima vikši ceno. Drevenka stare pšenice je v pretečenim mescu prek 4 gold., nove pa 3 gold. 36 kr. veljala; erž blizo 3 gold. 12 kr. srebra. Ajda in tursica je kmetu trud obilno povernila. Vina nam je malo prirastlo, in še za to se malo pita. Radgonsko cenijo od 60 — 70 gold. v srebru. Na mnogih krajih posebno Lotmerske gorice je toča močno vdarila.

Ko smo se letas na Vaše Novice naročili, smo 2 gold. 48 kr. srebra plačali. Lani pa 3 gold. 12 kr. srebra. Oznanilo v 12. listu leta 1844 drugači pravi, in to mnoge moti *) — Vaša pratika je tudi pri nas veliko prijatlov našla; kmetje jo radi kupujejo. Zakaj bi pač Slovenec nemško pratiko kupoval, kér slovensko dóbi! Ko bi pa „Novic“ ne bilo, težko bi bila Vaša pratika v naše kraje prišla.

26. Kozoperska se je ne deleč od Radgone v fari sv. Petra žalostna nesreča dogodila. Mož in žena odideta zjutrej k službi božji, in dvoje otrok same, jednega fantiča 4 let stariga, in jedno še mlajši komaj pol leta staro dete, v hiši pustita. V hiši začne goreti, in oginj se komaj od sosedov spazi, ko že pri oknih vun gorí. Pajbariča so najšli pod mizo mertviga; mlajši dete pa, ktero je pri peči povito ležalo, je na pol zgorelo. Kakó strašno je moglo biti terpljenje teh dveh otrok, in kolika žalost nesrečnih starišev! Jaz Vam to pišem, da naj stariši vidijo, kakó nevarno je, otroke same pušati, in z ognjem nemarno se obnašati, kar se tolikokrat zgodí posebno, kadar se ljudje zjutraj k službi božji odpravljajo, in svojih oblačil — Bog vé kje — z lučjo íšejo. Zdaj pa zdravi in veseli ostanite.

A. Kreft.

Iz Iga na Krajnskim.

Božičnih praznikov bomo farmani s. Martina na Igu dolgo pomnili. Dvakrat smo bili v teh dnéh hudo prestrašeni. V nedeljo pred Božičem 21, dan Grudna po pol deseti uri v noči je hud potres čuječe prestrašil in spijoče prebudil ter z grozo navdal.

S. Štefana večer o devéti uri je pa v bližni vasi, Mateni, pét kmetiških pohištev pogorelo. Neskerbna žena je kokoši z lučjo iskaje oginj v predivo zatrosila; suha streha se je naglo vnéla, in hiše in poslopja silno na gosto postavljene so bile, predin je pomoč iz bližnih vasi prišla, že vse v plamenu. Vsa vas, ki 30 hiš šteje, je bila s cérkvijo vred v veliki nevarnosti in le popolni tihoti zraka in pa nevtrudni pomoči iz bližnih vasi je perpisati, de ni vsa vas pogorela.

Škoda je pogoreleam velika, ker so ves naspravljeni živež za se in vso klajo za živino v ognji zgubili, in enimu ste clo dvé kravi zgorele.

Naj ostraši ta huda nesreča vas, kteri neskerbni z golo lučjo po nadhišjih in poslopjih hodite! Naj pa tudi zašumi ta žalostna pergodba na ušesa vsim tistim, kteri po tolikratnim opominovanji in nagovarjanji od bratovšine s. Florjana vender še nič slišati nočejo; kterim ne gré v glavo, de, ko z majhnim plačilam v bratovšini drugim pomagajo, jim ta, če jih nesreča

*) Naj gosp. prejemniki Novic berejo današnje oznanilo in naj se potem ravnajo. Vredništvo.

ognja zadéne, stoterno poverne, in k napravi zavarvanih pohištev naglo perpomore!

Kakó zlo potrebujejo naši révni pogorelci zdaj take pomoči; tode nobedin njih nemore na duri te bratovsine poterhati, kér ni bil nobedin — zavarvan!! * *

Iz otoka poleg Bleda na Gorenskim.

Slišati je per nas, de se je po spodnjih krajih laž razglasila, de se je per zadnjim potresu (21. Grudna) otok na jezeru poleg Bleda pogreznil; zató Vam od tega tóle pišem. Po moji uri je bil tû potres malo pred deseto uro; nar prej je práv terdo buhnilo, de se je práv zlo potreslo; potem pa se je enekrat, in če práv imam, od večera proti jutro valno (wellenförmig) pogíbalo, takó de me je, ko sim se bil ravno vlegel, zlo pozibalo. Precej drugi dan sim vse zidovje in ozidje na našim otoku pridno pregledal, pa vesel sim bil, de nisim nikjer nobene poke našel. Dobro bi bilo, de bi jim gospodje od več krajev od tega potresa pisali, potlej bi se lahko zvedilo, kakó na dolgo in na široko je letá potres segal. P.

Sanja na Božič.

(Narodna priméra (alegorija) Černogorska in Hercegovinska).
(Iz serbskiga prestavljena).

Sanjalo se mi je, de sim bil v mescu, in de sim v njem okoli hodil. Na tem popotvanji pridem k nekemu visokimu gradu, pred katerim je perhuljen starček sedel. Njegov vesel in prijazni obraz mi dopade, se vsedši h njemu ga vprašam: čigav de je ta grad, in kdo v njem prebiva? Odgovori mi; de je občinsko poslopje in de v njem dve stvari živete, kateri ste pravica in krivica. Prosim ga, de bi me peljal, ako bi bilo mogoče, v to hišo. Radovoljno vstane starček, ter me pelje v grad. Ko pa prideva h zidovju, zagledam dvoje vrata: ene velike, z rumenim zlatam in različnimi barvami olepšane, ene pa male, takó tesne, de se je komaj droban človek skoz nje splazil. — Na njegovo vprašanje: ali sim volján noter iti? mu odgovorim: zakaj ne, skoz velke vrata. On pa me prime za roko in na vso moč zavpije: „Nikar sin! ne, tam je prebivališče krivice; tukaj skozi te pojdeva, te so vožji.“ In komaj skoz tesne vrata na dvor prideva, se nama koj silno velika soba (stanica) odprè; na sredi je stal umetno izrezan prestol iz slonovih kostí, na njem je sedela prekrasno oblečena devica v cesarskim oblačilu; na glav je imela z žlahtnim kamnjem okinčano krono in z zlatam okovano, s tem napisam: moj je ta prestol; pregnana sim sicer iz zemlje, vunder ostanem pravica pravice. Jez sim pravica, in vsi, ki me sovražijo in preganajo, bodo na vse veke hudo pokorjeni. Gorje tistim! katerih terdih serc ne ganejo solze siromaškiga bližnjiga.

Ko sim vse to vidil, me prime starček za roko, peljaje me iz čudokrasne sobe veličanske cesarice, rekoč: „Pojdi moj sin! zdej, de prideva na dvor z velikimi in

olišpanimi vratami.“ Jez grem za njim skoz vrata, pa komaj prideva na dvor, kar zagledam trumo zbranih ljudi. Na vprašanje, kaj de so, mi reče starček: „Ti so razbojniki, hudodelniki, zatiravci ubogih“. Greva skoz tróp ljudi, in prideva v drugo sobico, kjer je sedela stara baba na prestolu, s krono namest na glavi pod nogami. — Od tod se verneva v drugi kraj hiše, kjer najdeva množico milo jokajočih sirot in ubogih. Prašava jih, zakaj de se jokajo, in kaj se jim je prigodilo. Začnejo nama perpovedvati brezkončne krivice, in popisovati samopridnost in terdoserčnost nekterih ljudi. — Od krivičnosti sveta razserden starček na ves glas zavpije:

V tla se vdér' krivica,

In ti kraljuj pravica!

In ta glas me je iz sanj zbudil.

Ž.

Oznanilo fužinarjem, nožarjem in puškarjem.

Vodstvo notrajnsko-avstrijskiga obertniskiga društva v Gradcu nam je poslalo v Ljubljano raznih železnih in jeklenih reči, namreč pil, žeblice, pušk, nožev, pekarskih lopárjev i. t. d. kakoršne so v Arabii, Kini in v drugih ptujih deželah v navadi. Te orodja prodajajo v imenovanih deželah dozdej samo Angleži in Francozje in si veliko dobička pridobé. De bi se lepih dobičkov tudi obertniki našiga cesarstva vdeležili, je nabrala Teržaška kupčijska družba raznih železnih reči in jih pošilja po avstrijskih obertniskih družbah po vsih deželah našiga cesarstva, de bi jih fužinarji, puškarji in nožarji ogledali, perpisano ptujo ceno prevdarili in naznanje dali, po kateri ceni bi oni zamôgli enake orodja izdelovati in v Terst pošiljati. V pisarnici c. k. kmetijske in rokodelske družbe v Ljubljani v Salendrovih ulicah blizo Brega Nr. 195 so imenovane orodja do 25. tega mesca na ogled postavljene, kjer bo vsak obertnik tudi ceno zvedil, po kateri se te reči v Arabii in Kini prodajajo.

Žitni kup.	V Ljubljani		V Krajnju	
	3. Prosenca.		29. Grudna.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače....	1	57	2	2
1 » » » banaške...	2	10	2	15
1 » Turšice.....	1	12	1	18
1 » Soršice.....	—	—	1	40
1 » Reži.....	1	34	1	37
1 » Ječmena.....	1	10	—	—
1 » Prosa.....	1	7	1	15
1 » Ajde.....	1	1	1	—
1 » Ovsas.....	—	51	—	52

Cena prešičev v Krajnju — ložejih po 5 krajc. in pol funt; čez 2 centa pa po 6 krajc.; — slanina (špeh) v bohah po 17 gold., brez kože po 17 gold. in pol cent.

Oznanilo zavoljo naročevanja Novic po pošti.

Kér se naročniki Novic semtertje pertožujejo, de morajo za-nje po poštah vikši ceno od oznanjene odrajtovati, jim tukaj naznanje damo, de smo se s to pertožbo pri odpravlilstvu velke c. k. pošte v Ljubljani oglasili, katero nam je naslednji odgovor dalo:

Nobena c. k. krajnska pošta, ktera je c. k. velki Ljubljanski pošti podložna, nima pravice več ko 2 gold. in pol za Novice celiga leta od naročnika tirjati. C. k. poštam drugih dežela pa gré zraven imenovane naročivne cene za pol leta še 12 krajc., za celo leto pa 24 krajc. za odpravljanje Novic. Razun tega pa nobena c. k. pošta nima pravice ne krajcarja več tirjati. Takó govori Dunajsko oznanilo: „Preis-Tarif der Zeitungen und Journale bei der k. k. Hofpostamts-Haupt-Zeitungs-Expedition in Wien. Für das Solar-Jahr 1846, na prvi strani pod nadpisam: Erläuterungen und Abonnements-Bedingungen §. 1. a) für die Expedition von jeder einzelnen Zeitung sind ganzjährig zu entrichten 24 kr., halbjährig 12 kr.“ — Naj se tedej sleherni prejemnik Novic, ki bi vtergnil v ti reči s pošto navskriž priti, pri c. k. velki pošti svoje dežele oglasi.

Vrednik Dr. Janex Bleiweis. — Natiskar in založnik Jožef Blaznik v Ljubljani.